

Sivistysvaliokunta
Eduskunta

Lausuntopyyntö 09.10.2019

LAUSUNTO VALTION TALOUSARVIOSTA VUODELLE 2020

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus

Tervehdimme ilolla hallituksen esitystä korottaa korkeakoulujen rahoitusta sekä indeksikorotuksella että pienellä tasokorotuksella. Vuosia jatkuneet rahoitusleikkaukset ovat jättäneet vakavia jälkiä koulutuksen tasoon ja onkin hienoa, että leikkaaminen ei enää tässä talousarvioesityksessä jatku.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus on laskenut tutkintoa kohden noin 33%, eikä nyt tehty noin 2 % korotus indeksikorotuksen kanssa korvaa menetettyjä resursseja. Pidämme myös ongelmallisena, että leikkauksia on tehty ammattikorkeakoulujen rahoitukseen huomattavasti enemmän suhteessa yliopistojen rahoitukseen mutta nyt tehdyt korotukset tehdään suhteessa saman kokoisina. Tämä eriarvoistaa korkeakoulujen rahoitusta entisestään, vaikka jo ennen viime vuosien leikkauksia ammattikorkeakoulujen rahoitus oli puolet pienempi suhteutettuna opiskelijamäärään.

SAMOKin näkemyksen mukaan on hyvin ongelmallista, että hallitus tavoittelee korkeakoulutuksen laajentamista jopa 5000 aloituspaikalla ilman, että tähän osoitetaan resursseja. Talousarvioesityksessä esitetyt korotukset on tarkoitettu paikkaamaan perusrahoitukseen muodostunutta vajetta eivätkä ne kata alkuunkaan niitä resursseja, joita aloituspaikkojen lisääminen vaatisi. Tällaisenaan toteutuessaan talousarvioesitys ja aloituspaikkalisäykset tarkoittaisivat jälleen kerran leikkausta koulutuksen rahoitukseen. Haluamme korostaa, että vaikka yksittäinen korkeakoulu olisikin halukas laajentamaan omaa tutkintojen

määräänsä, olisi tämä laajennus samalla leikkaus myös muiden korkeakoulujen rahoitukseen, kun sama rahoitusmäärä jaettaisiin laajemmalle.

TKI-toiminnan rahoitus

Ammattikorkeakoulut saivat Business Finlandin ja Suomen Akatemian rahoitusta yhteensä 6 miljoonaa euroa vuonna 2018. Se vastaa noin 3 % ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan rahoituksesta ja 0,6 % Business Finlandin ja Suomen Akatemian määrärahoista. Kyseisten määrärahojen hyödynnettävyyttä pitäisikin kehittää niin, että sitä voidaan hyödyntää ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaan, varsinkin jos halutaan lisätä TKI-yhteistyötä yritysten kanssa. Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnassa työelämä ja yritykset ovat tiiviissä yhteistyössä ja innovaatiot saadaan yritysten hyödynnettäviksi hyvin nopeasti.

Ammattikorkeakoulujen ja yritysten yhteistyön tukeminen TKI-toiminnassa tukee myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden osaamisen kehittymistä. Ammattikorkeakouluopiskelijat osallistuvat pitkin opintojaan erilaisiin työelämäprojekteihin ja hankkeisiin. Riittävä rahoitus takaa sen, että hankkeissa on resursseja tukea opiskelijoiden osallistumista. TKI-toiminnasta hankittu osaaminen kasvattaa opiskelijan työelämäosaamista sekä luo pohjaa työelämässä tehtävälle kehittämis- ja tutkimustoiminnalle. Nykyinen, silppuinen hanketoiminta hankaloittaa opiskelijoiden osallistumista, sillä hanketoiminta on sirpaleista ja rahoitus hyvin lyhytjänteistä. Siksi opiskelijoiden osallistaminen hankaloituu tai jää hyvin kevyeksi.

Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan ulkopuolisesta rahoituksesta yli puolet tulee EU:n rakennerahastoista ja muista kv-lähteistä. Siksi talousarvion esitys korottaa suomalaista omarahoitusta kasvavien EU-rahoitusten hyödyntämiseksi on tervetullut lisäys määrärahoihin.

SAMOK tervehtii ilolla hallituksen tavoitetta lisätä yritysten TKI-panostuksia. Yritysten ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön tukeminen antaisi varmasti tehokkaista tuloksia sekä elinkeinoelämän uudistamiseen että TKI-toiminnan kasvamiseen.

Koulutuksen saavutettavuus

Jaamme monet huolet, jotka on esitetty OKM:n hallinnonalan toimintaympäristön kuvauksessa ja olemme samaa mieltä koulutuksen merkityksestä osallisuuden vahvistamisessa ja eriarvoisuuden torjunnassa. Erityisen huolestuttavaa on, että suomalaisten osaamistaso laskee.

Korkeakoulutuksen osalta koulutuksen saavutettavuutta parantaa koulutuksen läpäisyn edistäminen ja joustavien opiskelumahdollisuuksien kehittäminen. Koko väestön osaamistason nostamiseksi on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää toteuttaa korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma, sillä monen vähemmistöihin kuuluvan koulutuspolku katkeaa liian aikaisin ja vanhempien sosioekonominen asema vaikuttaa koulutukseen hakeutumiseen. Saavutettavuussuunnitelmalle on määriteltävä konkreettiset, mitattavat toimenpiteet ja tavoitteet. Tämä edellyttää tiedonkeruun tehostamista ja suunnitelmallisuutta. Saavutettavuussuunnitelman aito toteutus edellyttää resursseja korkeakouluille.

Koulutuksen saavutettavuuden kannalta arvostamme perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelman käynnistämistä, toimenpideohjelmia varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi sekä panostuksia oppilas- ja opiskelijahuoltoon ja ohjaukseen toisella asteella.

Opintotuki

Opintotuella mahdollistetaan tasa-arvoiset opiskeluedellytykset sekä edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua sekä opintoaikojen lyhentämistä. Hallitusohjelman mukaisesti opintorahan huoltajakorotusta korotetaan ja opintoraha sidotaan KEL-indeksiin 1.8.2020 alkaen. SAMOK haluaa muistuttaa, että tilanteessa jossa korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa on juuri leikattu lähes sadalla eurolla kuukaudessa, ei näillä toimenpiteillä pystytä mahdollistamaan tasa-arvoisia opiskeluedellytyksiä, vaan tosiasiallisesti ne ovat heikoimmat vuosikymmeniin.

Muita huomioita talousarviosta

Kiitämme tavoitteesta lisätä asuntotuotantoja ja näin kohtuullistaa asumiskustannuksia kasvukeskuksissa. Opiskelijoiden asuntotilanne on tällä hetkellä haastava etenkin lukuvuosien alkaessa: vain kolmannes pääsee opiskelija-asuntoon. Tämän vuoksi opiskelija-asuntotuotannon tukeminen on ensiarvoisen tärkeää.

Kiitämme panostuksesta kansallisen mielenterveysstrategian toteutukseen sekä tavoitteesta madaltaa kynnystä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saamiseksi. Nuorten ohella on kuitenkin otettava huomioon eri ikäiset opiskelijat. Mielenterveysongelmat ovat opiskelijoiden merkittävimpiä terveydellisiä haasteita ja vaikuttavat opintojen edistymiseen ja opiskelijoiden hyvinvointiin.

Arvostamme sitä, että opiskelijoiden oleskeluluvat aiotaan jatkossa myöntää koko tutkinnon ajalle ja valmistumisen jälkeinen oleskelulupa pidentää kahteen vuoteen. Ilmaisemme kuitenkin huolestamme siitä, että oleskelulupien käsittelyajat ovat pitkiä, ja moni jopa lukuvuosimaksun maksanut opiskelija myöhästyy lukuvuoden aloituksesta oleskelulupaa odottaessaan. Oleskelulupien käsittelyn prosessia tulee tehostaa ja turvata sille riittävät resurssit, jotta korkeakoulutukseen valittu opiskelija pääsee aloittamaan opintonsa ajoissa.

Helsingissä 17.10.2019

Iiris Hynönen
Puheenjohtaja

Armi Murto
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Anniina Sippola
korkeakoulupolitiikan asiantuntija
anniina.sippola@samok.fi
050 389 1014

Hannele Kirveskoski
hyvinvointipolitiikan asiantuntija
hannele.kirveskoski@samok.fi
050 389 1015

Antti Hallia
Työelämäpolitiikan asiantuntija
antti.hallia@samok.fi
050 389 1011